

השבוע

פינת

פרשת וישב תשפ"ה לפ"ק

יוצא לאור לשמם ולזכרם של כ"ק רבוקהקוה"ט הרבנים והאדמו"רי"ם מ'אליק זעוקללה"ה

פינת המשל

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו וְגו'. (לז, א)

בקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוה, אמר הקב"ה: לא די לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה (רש"י).

וקשה מה חסרון יש במה שביקש יעקב לישב בשלוה ומדוע לא יאכל פירות מעשיו הטובים בעולם הזה ותהי' הקרן שמורה לו לעולם הבא. הרה"ק רבי משה חיים לוצאטו זצוק"ל ב"מסילת ישרים" פרק ט' כותב: "כי האדם לא בא להעוה"ז להיות במנוחה אלא לעמל וטורח, והיינו רק ע"י שהאדם מוותר על תענוג בעוה"ז ומתייגע בעבודתו יתברך. על **המשך בעמוד ד'**

מפתח הגליון

- פינת התורה עמוד א'
- פינת המשל עמוד א'
- פינת מעשה רב עמוד א'
- פינת ממעיני רבותיה"ק עמוד ג
- פינת תורות באידיש עמוד ו'
- פינת עניני דיומא עמוד ז'
- פינת תורה דבי מדרשא עמוד ח'

פינת התורה

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַחִיו מִה בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דְּמוֹ. (לז, כו)

מה בצע, מה תועלת, כי אמנם הנקמה תכוון לאחד משתים, אם נשלם לעושי הרע, והנה בזה כי נהרג את אחינו נשלם רעה גם לעצמנו כי יכאב לבנו על מותו ועל אכזריותינו נגדו, ואם להפחיד את הנשארים שישמעו וייראו מלהזיק אותנו, הנה גם זה המין מהתועלת לא נשיג כי נעלים את מיתתו וכסינו את דמו, בשביל כבודינו ובשביל יראת אבינו... (ספורנו)

וַיֹּאמֶר כִּי אֲרֹד אֶל בְּנֵי אָבֶל שְׂאֵלָה. (לז, לד)

אמר בזה הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב ז"ע, הנה יעקב אבינו ע"ה לא היתה צעקתו כל כך גדולה העדר בנו יקירו וחביבו, כמו אשר צעק על ההיזק שיגיע אליו, ע"י שנשלל ממנו השמחה ותבא תמורתה הצער והיגון והעצבות, אשר גודל היזקם ידוע ומפורסם. והרה"ק **מוהר"ש מיערסלוב** ז"ע, כאשר שמע תורה הנ"ל, אמר בדרך צחות, וצדקו דבריו מאד, כי אבל נוטריקון א"יך ב"ן ל'יסטיג. (בארת המים)

המשך בעמוד ה'

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זָקְנִים הוּא לוֹ. (לז, ג)

פי' במדרש, שכל הלכות שקבל משם ועבר מסר לו, ועשה לו כתונת פסים, היינו בגדי כהונה, ל"ל כי יעקב רצה לתקן אותו מחטא לשון הרע, ואמרו בעירובין: סיפר לשון הרע מאי תקנתו! ילך ויעסוק בתורה, שנאמר: מרפא לשון עץ חיים, לזה מסר לו הלכות שקבל משם ועבר, וגם אמרו דכתונת של בגדי כהונה מכפרת על לה"ר לזה עשה לו כתונת פסים... (ארץ חמדה)

וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה. (לז, יז)

במדרש רבה ויאמר האיש נסעו מזה, נסעו ממדותיו של מקום, לכאורה הדבר בלתי מובן. ונראה לפרש דאיתא במדרש עה"פ ויתנכלו אותו להמיתו שראו שיצא ממנו ירבעם שעתיד להחטיא את ישראל ע"ש, א"כ חזינון שהשבטים דנו את יוסף על שם סופו, וידוע שמדת הקב"ה אינו כן אלא דן את האדם באשר הוא שם, כמו שמצינו בישמעאל שקטרגו עליו המלאכים, אמר להם הקב"ה עכשיו הוא צדיק, וזה שאמרו חז"ל במדרש, נסעו ממדותיו של מקום שאינו דן את האדם על שם סופו. (חנכת התורה)

פינת מעשה רב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו וְגו'. (לז, א)

והרש"י בקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף. **א"ל תלדות יעקב וכו'. (לז, א-ב)** הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל, נולד בשנת תקפ"ג, השמיע פעם תורה ליד "שלחנו" והסביר, מדוע נסמכה פרשת תולדות יעקב ויוסף לאחר תולדות עשיו ואלופיו. ולאחר שהביא את דברי רש"י, לפסוק ראשון בפרשת וישב: משל למרגלית שנפלה בין החול, אדם ממשמש בחול וכוברת בכברה עד שמוצא את המרגלית, ומשמצא משליך את הצרורות מידו ונוטל המרגלית. שאל הכהן: מה בא רש"י ללמדנו במשל זה. באמת יכול ה"י הכתוב לספר את תולדות יעקב ויוסף גם מבלעדי להזכיר אלופי עשו,

המשך בעמוד ב'

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו וְגו'. (לז, א)

מסופר על החפץ חיים זצ"ל ששמע שני סוחרים ביריד שהיו עומדים בקור העז בכדי למכור את סחורתם. האחד מחמת צער הקור אמר לשני אולי כדאי לחזור לביתנו, נבוא פעם אחרת. אמר לו חברו כדאי לסבול עוד שבועיים כאן, בכדי לחיות אחר כך בריוח. כששמע כך החפץ חיים זצ"ל זלגו עיניו דמעות. ואמר לתלמידיו, דעו לכם שבדיוק כך אנו צריכים לחוש בעולם הזה, שלמרות שיש קשיים גדולים, כדאי להתאמץ בעולם הגשמי אשר הם כצל עובר להיות עבד ה' אמיתי כדי לחיות אח"כ בעולם הבא בשלוה לזכות לעולם שכולו טוב.

(חפץ חיים)

א

פינת מעשה רב

מעשיהם של צדיקים גדולי עולם וקדושי ארץ
אמרים על פרשת השבוע

המסך מעמוד א'

והושיבוהו בבית הסוהר ללא דין ומשפט, ואחרי השתדלות גדולה קיבל רשות להתייצב לפני השר לדבר עמו משך עשרה רגעים בלבד. ואמר לו הרב שהוא רוצה לומר משהו על אודות האסיר היהודי הראשון. אמר לו השר, הרי זהו יוסף.

ואמר, שיש לדקדק בפסוק הנ"ל, שלכאורה המילים "ויהי שם בבית הסהר" מיותרות, שהרי כבר כתוב שנתנוהו אל בית הסוהר, וממילא מובן שהי' שם.

וגם יש לדקדק מה הכוונה במה שכתוב "מקום אשר אסירי המלך אסורים". וגם יש לדקדק במ"ש לקמן "כי אם זכרתי אתך... והוצאתני מן הבית הזה כי שמו אתי בבור", למה ביקש רק שיוציאו "מהבית הזה", ולא ביקש שיוציאו בכלל לחירות. ועוד למה בתחילה אמר שיוציאוהו מהבית הזה, ואילו בסוף אמר כי שמו אותי "בבור".

ואמר, שיש ב' מיני אסירים, יש אסיר שהושיבוהו בבית הסוהר בכלל חשד עבירה מסויימת, ויושב שם עד שיתברר דינו או עד שישלם זמן המאסר שנגזר עליו.

אבל אסיר שאינו חשוד בעבירה מסויימת, אלא שהמלך ציוה לאסרו משום שלא מצא חן בעיניו, אין גבול וקץ למאסרו, ואין תקוה שיסתיימו ימי עינו ומרודו.

וזוהו ביאור הכתוב, שיוסף הושב בבית הסוהר, במקום אשר "אסירי המלך" אסורים, "ויהי שם בבית הסהר", כלומר שנגזר עליו להישאר שם עולמית, לכן ביקש יוסף "והוצאתני מן הבית הזה", כלומר, אינני מבקש שחרור וחירות להוציאני מבית הסוהר לגמרי, אלא בקשתי היא להוציא אותי מן הבית הזה שבו יושבים אסירי המלך ללא דין ומשפט, ולהעבירני לבית הסוהר הרגיל, ששם יעמידוני למשפט, ואקווה ששם קרובה צדקתי להגלות וישועתי קרובה לבוא.

אותו רב סיים את דבריו בבקשה, שגם הוא מבקש שיעבירוהו מכאן למקום אחר ששם יועמד לדין, ואז יתברר שאין לו שום עון כיוסף בשעתו. דבריו מצאו חן בעיני השר והוא חתם מיד על צו שחרור מוחלט.

ודרך זו בלמוד תורה שבכתב בחר לו גם בימי גדולתו, וכאשר שאל אותו תלמידו המובהק רבי שלמה זלמן מוואלוז'ין (אחיו של רבי חיים) על הכתוב בפרשת משפטים (שמות, כג): "וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בר, בעל הבור ישלם", מדוע "בור" הראשון מלא, השני חסר והשלישי שוב מלא? השיב לו הגר"א תוך כדי שאלה, הלא רש"י בפירושו כאן מביא את פירוש חכמינו לפסוק זה: וכי יפתח איש בור, שהי' מכוסה וגלוהו, או כי יכרה להביא כורה אחר כורה (שאחד כרה בו תשעה טפחים, שאין בו כדי להמית, ובא אחר והשלימו לעשרה טפחים, האחרון חייב). ולפי זה, סיים הגר"א, הכתוב מדויק: כי יפתח איש בור, שהבור הי' חפור וכרוי במלואו, עשרה טפחים, ואחד בא וגלוהו הריחו חייב, או כי יכרה איש בר, שהבור החפור עדיין לא הי' בו כדי להמית, מכיוון שהי' חפור רק תשעה טפחים, וחסר טפח אחד, ובא אחד והשלים את החסר, בעל הבור ישלם, מי שעשה לבור מלא, בן עשרה טפחים, הוא חייב בתשלומין. (תולדות הגר"א)

וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ. (לט, ב)

הרה"ק רבי ישראל מאיר הכהן זצ"ל, בעל "הפץ חיים", הי' אומר על "ויהי איש מצליח", הנה בתפלתנו בשבת שמברכים את החודש, מבקשים אנו שתי פעמים על יראת שמים, א', "חיים שיש בהם יראת שמים", ב', "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים", וטעמא בעי. אבל יען שבינתיים מבקשים אנו על "עושר וכבוד", וטבע של אנשים הוא שבהשיגם עושר, שוכחים את היראת שמים, לכן מתפללים אנו אחר שהתפללנו על עושר וכבוד, עוד הפעם על יראת שמים, וזו שהדגיש הכתוב אצל יוסף, שאף שהי' איש מצליח, נשאר ד' עמו.

וַיִּקַּח אֲדֹנָי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיְתַנְהוּ אֵל בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר. (לט, ב)

הרב מראדין סיפר, שהי' נוכח אצל רבי חיים עוזר כשרב ידוע סיפר מה שבדידי' הוה עובדא, שהעלילו עליו עלילה

ומשל זה של מרגלית שנפלה בין החול. רומז לנו על יהודי שנופל לבין הטומאה. אולם, יש לכל איש מישראל "טפה" אחת של יהדות הבאה לו מן הבת קול שיוצאת מהר חורב ואומרת: "אוי להן לבריות מעלבונה של תורה". טפה זו אינה הולכת לאיבוד והיא נוצצת מתוך הטומאה, כאותה מרגליות בין החול. ואין לך אדם שאין לו שעה, ואף יהודי שהוא משוקע בתוך מ"ט שערי הטומאה, ככתוב (ישעי' כז, יג) "ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים". (אמת ליעקב)

וַיִּקְהָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם. (לז, כד)

אמרו עליו, על הגר"א ז"ל, מוויילנא, שלעת זקנתו לא הי' לומד אלא חמשה חומשי תורה ועל כל קוץ וקוץ הי' דורש ומגלה תלי תלים של הלכות. "בחסרות ויתרות" שבתורה, ב"קרי וכתוב", בטעמי תורה ונגינותי' הי' מוצא פנינים ומרגליות, שהיו משמשים לו בתור מקורות לתורה שבעל פה ולכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ודרך ישרה זו סלל לו עוד מימי ילדותו. וכן מספר הרב הגאון רבי שלמה הכהן זצ"ל, רבה של ווילנא, כי עוד בהיות הגר"א כבן תשע שנים, הפליא את זקני חכמי ווילנא במה שחידש בפרשת ושב, על הפסוק "ויקחוהו וישליכו אותו הברה והבור רק אין בו מים", שאחד מחכמי ווילנא בעת ההיא תמה ושאל: מפני מה מלת "הברה" חסרה ו' ומלת "והבור" שלאחרי' מלאה ו'.

גדולי תלמידי החכמים שבבית המדרש לא מצאו מענה, אבל אליהו הקטן בן התשע, ענה ואמר: רש"י בפירושו לפסוק זה מביא דרשת חכמינו (שבת, כב, א): "ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים. מה תלמוד לומר אין בו מים. מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו". ואולם הרמב"ן בפירושו לתורה כותב, כי אחי יוסף לא ידעו שיש בו נחשים ועקרבים, ומשום זה כתיב: "וישליכו אותו הברה", חסר ו'. כי הם, האחים, חשבו שהבור הוא חסר וריק לגמרי, אין בו מאומה. אבל התורה מעידה "והבור ריק אין בו מים" אבל הי' מלא נחשים ועקרבים, וכדרשת חכמינו.

קהל טורי זהב אליק

על שמו ולזכרו של הרה"ק הט"ז זי"ע שהי' האב"ד הראשון בעיר אליק
צ"י סד ע"י כ"ק מרן הגאב"ד רבינו אהרן זאב ב"ר בן ציון מאליק זצ"ל הכ"מ
בנשיאותו ב"ן הרב אליעזר יהודה מאליק שליט"א אב"ד דקהלתנו
821 KENT (COR. PARK) AVE. BROOKLYN NY 11205
ה' וישב תשפ"ה

הנני בזה להודיע שבעזה"ש יתקיים מעמד

הקמת המציבה

אצל מקום מנוחתו של

כ"ק מרן הגאב"ד דקהלתינו זצ"ל
מרן רבינו אהרן זאב ב"ר
בן ציון מאליק הכ"מ

ששלח"ח ועלתה נשמתו השמימה ביום כ' חשוון העבר

בבית החיים בקרית יואל

סמוך ונראה לציון המצוינת של רביה"ק זיע"א

ביום א' מקץ בשעה 1:00

בעהריים

ויה"ר שזכותו הגדול יגן עלינו ומה כאן עמוד ומשמש אף שם עומד
ומשמש וישפע לכ"א בני ברוכי חיי ארוכי ומזוני רווחי בב"א

הנהלת הקהלה

פינת ממעיין רבותינו הקדושים

פינת תורת רבותינו הקדוה"ט מ'אליק
על פרשת השבוע נאמרים

ואל עפר תשוב, וזהו אלך ואכוף בשפלות עצמו ואכבד וכו', וזהו את אחי אנכי מבקש את ואחות תרין רעין דלא מתפרשין, אמור לחכמה אחותי את, וזהו הנזכה ופורים כידוע לידועי ח"ן שהוא נצח והוד שצריך לנצח את היצה"ר, רק במה "וימצאם בדותן" בדת של תורה כי התורה אש דת ובזה ותלהט לבטלם, וזה שנאמר אצל תמר זה התורה כי בהתורה יש תרי"ג מצות וכ"ב אותיות וה' אותיות מנצפ"ך בכלל גימטריא תמר, ובזכות התורה מתמר ועולה להיות ויושב בראש אלקי הצבאות ויעשה בשוב גמר התיקון תיקון השלם אכ"י"ר. (שקל הקדש מרבינו הרה"ק רבי שמעון שלמה מ'אליק זצוקלה"ה שנאמר באש להבת שלהבת בעיר אליק)

בטלים דזה אינו תלוי בסברה, ורבותינו הוכיחו דאין חלום כו' דקשה מאחר שאמו מתה אלא שיש לחרוק ולפרש על בלהה מ"מ קשה על יוסף למה אמר כלל האי מילתא דאמו ולא הי' לו לומר אלא על אביו ואחיו דהיי' לו לחוש שמא יחזיקו לומר שדבריו בטלים, אלא ע"כ דהאמת דאין חלום בלא דברים בטלים ע"כ הוכרח לומר דזהו דברים בטלים של החלום, ויעקב ובניו ודאי ידעו דבר זה אלא דה"ק יעקב לבניו נהי דאין חלום כו' מ"מ מאין הוכחה דשאר החלום הוא אמת דילמא אפשר דכשם שזהו ודאי בטל אפשר שגם השאר בטל ומכח ספק אין לכם לדאוג, אבל אביו שמר את הדבר מכח ספק דשמא יתקיים השאר. (דברי דוד, מהרה"ק רבינו דוד הלוי זצוקלה"ה בעל הטורי זהב שהי' האבדק"ק הראשון בעיר אליק בשנת ת"ח-ת"ט)

הבוא נבוא אמי ואמך להשתחות
לך ארצה. (לז, י)

וברש"י: הבוא נבוא" - והלא אמך כבר מתה, והוא לא הי' יודע שהדברים מגיעין לבלהה שגדלתו כאמו, ורבותינו למדו מכאן שאין חלום בלא דברים בטלים ויעקב נתכוון להוציא הדבר מלב בניו שלא יקנאוהו לכך אמר לו הבוא נבוא וגו' כשם שא"א באמך כך השאר הוא בטל. (ב"ר)

וקשה, למה לא אמר כך לפירוש קמא דאמר דלא הי' יעקב יודע וכו' דנימא דהיי' יודע שפיר דקאי על בלהה אלא דנתכוין להוציא מלב בניו, כמו שהוא לדרך חז"ל.

וי"ל דלפירוש קמא תליא מילתא בסברה דקאי על בלהה לא שייך "נתכווין להוציא מלב בניו" דודאי גם בניו יפרשו כן דקאי על בלהה, משא"כ לרבותינו דאין חלום בלא דברים בטלים, דזה תלוי בקבלת חכמים והם לא ידעו זה ע"כ שפיר יכול להוציא מלבם, וכ"כ הג"א. אבל קשה לי מנלן באמת לחז"ל ללמוד מכאן דבר זה ולא נימא כפירוש קמא דקאי על בלהה.

ותו קשה לי מנלן לומר דאין חלום בלא דברים בטלים דילמא יש לפעמים בדברים בטלים ולפעמים בלא דברים בטלים וכאן הי' עם דברים בטלים, וני"ל דהצעת דברי רש"י הם כך. דתחילה קשה לו על מה שאמר ואביו שמר את הדבר משמע שהי' מתזיק את החלום לאמת וא"כ מעיקרא מאי סבר שאמר הבוא נבוא, לזה תירץ דמתחילה לא הי' יודע וכו' ואח"כ בא לו במחשבה דבר זה שקאי על בלהה, אבל לרבותינו אין לומר כך דאח"כ ידע שאין חלום בלא דברים

הננו משגרים ברכת "מזל טוב" המה
ולבבית לידידנו ולאנשי שלומינו די
בכל אתר ואתר כאו"א בשמו הטוב
יבורך

לרגל הולדות הבן למז"ט

מו"ה הערשל יאזשעף הי"ו

לרגל הולדות הנכד/ה נינ/ה למז"ט

הרב יו"ט גרשון מ'אליק הי"ו

בהולדות הבן אצל חתנו מו"ה הערשל יאזשעף
הי"ו

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ
כנען. (לז, א)

כתב בעה"ט יו"ד כפופה כמין כ"ף וכו' אלך ואכף עצמי ואכבד את אבי בחברון, עכ"ל. הענין הוא כמ"ש (תהלים קיג, ה-ו) מי כה' אלוקינו המגביהי לשבת, המשפילי לראות ב"שמים וארץ", עפ"מ"ש במשנה (אבות פרק ג' משנה א') הסתכל בשלשה דברים ובזה ינצל מעבירה, וזהו המשפילי לראות בשמים, ואתה תשמע השמים, מן השמים לא כתיב אלא ואתה תשמע השמים. כביכול שיש אדון אחד יחיד ומיוחד וצריך ליתן לפניו דין וחשבון. וגם בארץ עפר אתה

הגליון יו"ל ע"י התאחדות אברכים דקהל טורי זהב אליק

ע"ש רבוהקה"ט הרבנים והאדמו"רים מ'אליק זצוקלה"ה

בנשיאות כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א - בהתייסדות ובהנהלת בנו הרה"ג רבי אליעזר יודא מ'אליק שליט"א אב"ד

MAILING ADDRESS: 183 WILSON ST. PMB #241 BROOKLYN NY 11211

כתובת המערכת לשלוח הערות או לנדב ההוצאות להמערבת לזיכוי הרבים לע"ג, או לרגל שמחה, נא לשלוח לחצרות קדשינו

emalik@thejnet

פינת המשל

על כן יאמרו המושלים
משלים נאים על פרשת השבוע נאמרים

המשך מעמוד א'

ולא יחטא. מה עושה הקב"ה? נותן לרשעים את השכר בעולם הזה, בעמק הבכה, בהצלחה מדומה וכבוד כוזב, ואת עבדו הנאמן ילביש פה בלויי סחבות ויתנהו לבו בעיני בני תמותה אשר יחלפו כצל. אבל את השכר האמיתי הוא שומר בעבורו לעולם הנצח עולם האמת.

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו וְגו'. (לו, א)

וברש"י בקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף.

בעלי המוסר כתבו צעה, שאדם יוכל לקבל את היסורים באהבה, והיא על ידי הזכירה והשנון שכל היסורים באים לכפרת עוונותיו, וכתב **מוהר"ו** בשם רבו **האר"י** זצ"ל, שאם אדם ה' יודע מהו מעלת היסורים, ה' רץ אחריהם, ומחפשם כמטמונים, וכמאמרם בגמרא "בואו בני בואו חביבי". ובגמרא (ערכין טז) אמרו, עד היכן יסורין, אפילו הכניס ידו לכיסו להוציא מטבע, ויצאה מטבע אחרת, אלו הן יסורין, ובגמרא (חולין ז) אמרו: דם הנקוף מרצה כדם עולה". ועל אחת כמה וכמה אם יורד מפצע או ממקום כואב והוא שותק ומקבל באהבה וברצון, שזה מכפר כעולה על גבי המזבח. **משל** נפלא, במלך אחד, שה' לו עבד נאמן, ואהבו אהבת נפש, והיטיב לו רבות, והנה פעם אחת ה' צריך המלך לעזוב את המדינה לשעה, וצויה למשנהו לכלכל את המדינה בתבונה ודעת, ביושר ובצדק עד לשובו בשלום לביתו ולחומותיו. אך דא עקא, שהמשנה למלך שנא את העבד שנאה רבה, והחל לענותו ולהלקותו לעיני הרבים, והי' חוזר העבד בכל יום לביתו סר וזועף ובוכה על רוע מזלו. עברו מספר שבועות וחזר המלך לארמונו, והנה העבד הנאמן שלו חבול ופצוע, נבהל המלך ושאלו לפרש הדבר. מיד פתח פיו העבד וסיפר למלך על מעלליו של משנהו, ואת עריצותו הנוראה. כעס המלך מאוד, וצויה למשנהו להתייצב מיד לפניו, ובבואו גער בו על התנהגותו, וגזר עליו כנגד כל מכה לשלם עשרה זהובים לעבד, לא הועילו תחנוניו של

ידי זה הוא נבנה ומשיג את שלימותו". בספר "הגדת הבן איש חי" הובא משל הממחיש היטב את הדברים: **משל** למלך שהיו לו שני עבדים, האחד אהוב עליו אהבת נפש, והשני רע מעללים, שהמלך שנאו מאוד. המלך צוה את שניהם לעשות שליחות מסויימת, ואם יעשו זאת, ילבישום בגדי מלכות, ירכיבום על סוס המלך, ואסר עליהם לעשות דבר מה, ואיים שאם יעברו על פקודתו, יצוה להפשיט את בגדי השרים מעליהם ולהלבישם בגדים פשוטים. שני העבדים, האהוב והשנאוי, עשו את המוטל עליהם, אבל גם עברו על האזהרה. פעם הלך המלך עם שומרו ביער, ולפתע הורה לעבדיו לקחת את עבדו האהוב לפינה נסתרת, לפשוט את בגדיו ולכסותו בבגדים פחותים ובלואים, כעונש על העבירה שעבר. ואילו את העבד השנאוי הורה להרכיב על סוסו, כשהוא לבוש בבגדי מלכות. תמהו המשרתים, ואף העבד האהוב התמרמר בלבו ואמר: כך מתנהג המלך עם אוהבו, וכך מפלה הוא אותי לרעה. כאשר שבו אל עיר המלוכה, והגיע יום חג למלך, נאספו כל גדולי המדינה ובאו גם המוני העם, כלם התקבצו לברך את המלך ולהשתתף בשמחתו. אז הורה המלך לקחת את העבד השנאוי, להפשיטו מבגדיו בפני כל השרים ולהלבישו בגדים קרועים ובלואים כעונש על עבירתו. ואילו את עבדו האהוב הורה להלביש בגדי מלכות ולהרכיבו ברחובות העיר לעיני כל העם, למען ידעו, שככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו. אז הבינו כולם את חכמת המלך ותבונתו. כי שני העבדים היו זכאים לשכר וראויים לעונש. ע"כ הקדים ושילם את השכר לשונאו ואת העונש לאוהבו ביער בכדי שיוכל לתת לאחר מכן את הכבוד לאוהבו לפני המוני העם ולעין כל, בפרסום אשר לא ימחה לנצח, ואת שונאו להעניש בבזיון תוך כדי עלבון לפני כל השרים. כך עושה המלך הגדול, מלך מלכי המלכים הקב"ה, לעבדיו יושבי תבל. אין אדם בעולם שלא עשה מעשה טוב בחייו, ואין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב

המשנה למלך, והלך והביא את הכסף במזומן, מאות דינרי זהב, ושלמם לעבד הנאמן. והמלך גם הוא הוסיף משלו מתנות וחפצים טובים לפייס את עבדו, וכשחזר העבד לביתו עם רוב הכסף והמתנות החל בוכה. שאלה אותו אשתו, מפני מה אתה בוכה כעת. השיבה: מפני שאם ה' מקבל עוד כמה מכות ה' יותר עשיר, וחבל מאוד שהמשנה למלך לא ענה אותו עוד עיניו נוספים.

הנמשל ברור לנו, שכאשר אדם מקבל יסורים הוא בוכה ומתאונן. אך לעתיד לבוא כאשר נראה מה השכר עבור מעט היסורים, או שנראה כמה עברות נמחקו מחמת היסורים. נבכה על שלא נתנו לנו עוד מעט יסורים. ובעלי המוסר מביאים, שבעל האמונה גם כשהוא בדרגת יסורים גבוהה, שנראה לכאורה שאין דרך לצאת מהיסורים, אפילו על פי כן הוא מאמין ושמוח.

המלך תמלך עלינו. (לו, ח)

יש לפרש על דרך **משל**, אחד רצה מבני עירו למנותו לרב בעיר, וילך אל שר העיר להכריח את אנשי העיר למנותו לרב עליהם. ויאמרו אנשי העיר להשר איככה נוכל למנותו לרב אחרי שהוא משתדל להכריחנו בעל כרחך, ואם הוא באמת ראוי לעטרת הרבנות הלא מהראוי שאנחנו נשתדל לבקשו להיות לרב עלינו. כן אמרו חז"ל הרוזף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו, והרוצה להיות מלך צריך להיות חבוב בעיני בני המדינה שיבקשו ממנו ברצונם הטוב להיות מלך עליהם, והנה האחים ראו כי יוסף מוצא דיבה עליהם לאביו וגם מהחלומות שלו שפטו כי הם מהרהורי לבו שמהרהר כל היום כדאיתא (ברכות נה:): מסתמא רצונו למלוך עליהם בעל כרחך ויעקב יכריח אותם לזה. לזה אמר המלוך תמלוך עלינו איך יתכן שתמלוך עלינו אם משול תמשול בנו אם אתה משתדל אצל אביו למשול בנו בעל כרחך. ואם באמת אתה ראוי למלוכה ה' מהראוי לנו להשתדל להמליכך ברצוננו.

(ישועות יעקב)

פינת התורה

מאמרים יקרים
על פרשת השבוע נאמרים

המשך מעמוד א'

וַיְהִי בַּעַת הַהוּא וַיֵּרֶד יְהוָה מֵאֵת אֲחִיו.
(לח, א)

במדרש רבה, ר' שמואל בר נחמן פתח (ירמי' כט.) כי אנכי ידעתי את המחשבות, שבטים היו עסוקים במכירתו של יוסף, ויוסף הי' עסוק בשקו ובתעניתו, ראונו הי' עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב הי' עסוק ליקח אשה, והקב"ה הי' עוסק, בורא אורו של משיח... דברי המדרש הזה תמוהים לכל רואיהם, ונראה לפרש דבא המדרש להורות לנו ענין נפלא, דכל השבטים ויעקב היו עסוקים בצום וצעקה לד', השבטים בשביל מכירת יוסף, וגם יוסף על מכירתו שנמכר לעם נכר, ויעקב התאבל על בנו, והיו מתפללים לד' בכל לבם ונפשם, ויהודה הי' עסוק ליקח אשה, נמצא לעיני בשר שהי' ענינם יותר לד' כי יהודה הי' עסוק בנשיאת אשה שנראה לדבר פשוט, אף ע"פ כן אמר המדרש דאין שום אדם יודע מחשבות הטמונות בלב איש, וראה הקב"ה יותר מעשה יהודה, וממנו הי' בורא אורו של משיח, ומעתה יתורצו דברי המדרש.

עד כאן דברי רבינו הרה"ק רבי שמוחה
בונם זצ"ל מפרשיישראל, ותלמידו הנאמן

מרן **מקוצק זצ"ל** הוסיף על דבריו הקדושים כדברים האלה: "עכ"ד הקדושים ברמז גדול מאד, כי לא נתבאר כלל מה היתה כוונת יהודה בנשיאת אשה, ונראה ביאור הדברים, כי כאשר ראה יהודה מה נעשה, וכי הכל נעשה עפ"י עצתו, נמס לבבו בקרבנו, והלך במרירות גדולה מאד, עד כי נתבטל ממש ממציותו, שכ"כ דן בדעתו והחליט במחשבתו אשר בוודאי אבד את כל מה שסגל מיום הולדו עד היום, וכמעט כלתה נפשו מגודל המרירות, עד כי נתיישב בדעתו ואמץ את רוחו וגמר בלבו להתחיל לקיים התורה מחדש, ולהכין לבבו מעתה לעבוד את ה' אלקיו כתינוק שנוכח, מפני שחשב כי כבר אבד את הראשונות והתחיל לחדש עבודתו והלך לעשות המצוה הראשונה בתורה לקחת אשה, וזאת המחשבה היתה כ"כ יקרה לפני היודע מחשבות ובוחר כליות ולב עד שממנו הי' "בורא אורו של משיח" ודפח"ח.

וַיְהִי כַּמְשַׁלֵּשׁ חֳדָשִׁים וַיֵּגֵד לַיהוָה לְאָמֹר
זָנַתָּה תְּמִיר וּגְוִי. (לח, כד)

הנה איתא בכתבי האריז"ל שעיקר סוף גמר החתימה היא בחנוכה. אם כן נוכל לומר שזה מרומז בפסוקים אלו עד"ז, ויהי כמשלש חדשים היינו מר"ה עד חנוכה שאז עיקר גמר חתימה, ע"כ בא המקטרג על בני האדם לפני הבורא עולמים ב"ה שהוא מרומז בתיבת יהודה, לומר זנתה תמר כלתיך, היינו כנסת ישראל שדמתה לתמר שהיא מכונה בשם כלה, זנתה וסרה ממך והלכה אחר זנונה, ולא די לה בזה שהלכה אחר תאוות לבה הרע שגם היא הרה לזנונים, הרה היא בחינת דבוקות היינו שמעצמה היא דבוקה תמידי בתאוותיה בלי שום גורם לזה. ויאמר יהודה הוא הבורא ברוך הוא, הוציאוהו ותשרף עבור זה, שבלא שום גרמא ומניעה המה זנונים רק מעצמה היא הרה ודיבוקה לתאוות לבה הרע. היא מוצאת והיא שלחה אל חמ' לאמר בהתנצלות של אמת ששקר ענה השטן בזה שמקטרג על בני האדם, שהמה דבוקים בגודל תשוקה לתאוות רעות כי האמת הוא כך שרק למי אשר אלה לו אנכי הרה פי' שאנחנו עמו שהוא מקור החסד וגימטריא ברוך הוא שהוא מקור החסד וגימטריא אל"ה לו, ומה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצון הבורא ב"ה הוא רק מחמת רוב טירדת הזמן וטירדת הפרנסה ושאר מאורעות של בני האדם אבל באמת בפנימיות הלב דבוקים אנחנו בגודל חיבה ותשוקה רק לבורא עולמים ב"ה, ותאמר עוד לבורא עולמים ב"ה ראי' אמיתית לזה, הכר נא בעצמך למי החותמת מרמז על השמן של נרות חנוכה שהי' חתם בחותמו של כהן גדול והפתילים מרמז על הפתילות של נר חנוכה והמטה מרמז על הכלי של נר חנוכה כידוע כי תיבת המט"ה עם הכולל גימטריא כל"י, פי' מהמצות נר חנוכה שאנו מקיימים כמצות רצונך הקדוש, היא ראי' מפורשת שאנחנו הולכים רק אחר רצונך, וחשוקים ודבוקים רק בך ולא ח"ו וכו', רק מה שאנחנו עושים לפעמים נגד רצונך הוא רק מחמת הנ"ל, ואמר יהודה הוא הבורא ב"ה צדקה ממני, כביכול אני חייב בזה, היינו הבורא ב"ה מודה להם שהמה צודקים, כי אני רואה שהאמת הוא שהמה דבוקים רק בי, ומה שהמה עושים לפרקים נגד רצוני ח"ו, הוא רק מחמת כי על כן לא נתתי

לשלה בני, ר"ל תיבת של"ה מרמז על משיח צדקנו כמאה"כ עד כי יבוא שילה היינו מחמת שזה זמן רב שלא נתתי ומסרתי אותם לרועה נאמן הוא משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אכי"ר. (בת עין, ובספר פקודת אלעזר מהרה"ק רבי אלעזר טווערסקי מפאלטישאן זצ"ל מביא שקיבל מאבותיו שהפי' הזה הוא מרבו של הבת עין זצ"ל ה"ה הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זצוק"ל ואפשר שמשום שמצאו אותו בין כתביו של הבת עין כתבוהו על שמו)

וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ. (לט, ב)
הנה בתפלתנו בשבת שמברכים את החדש, מבקשים אנו שתי פעמים על יראת שמים, א', "חיים שיש בהם יראת שמים", ב', "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים", וטעמא בעי. אבל יען שבינתיים מבקשים אנו על "עושר וכבוד", וטבע של אנשים הוא שבהשיגם עושר, שוכחים את היראת שמים, לכן מתפללים אנו אחר שהתפללנו על עושר וכבוד, עוד הפעם על יראת שמים, וזו שהדגיש הכתוב אצל יוסף, שאף שהי' איש מצליח, נשאר ד' עמו. (חפץ חיים)

וַאִיךָ אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדוֹלָה, הַזֹּאת וְחָטָאתִי
לְאֱלֹקִים. (לט, ט)

שמעתי אומרים משמי' דאבא מארי הגאון הצדיק מהו' אלעזר ניסן זלה"ה שדקדק בזה וכי רעה קטנה מזאת הי' עושה חלילה, גם הי' לו לומר ואחטא לאלקים, ואומר וחסאתי משמע לשעבר שכבר חטאתי כדמצינו בכמה מקומות שהוא"ו המהפך להבא משמעו גם לשעבר, וכלל זה נמצא בעשרה מאמרות בכמה מקומות. על כן אמר שאפשר שהיא ידעה שזהו חטא, אלא שאמרה אף על פי כן יחטא כדי לקיים מצות תשובה (ולא ידעה מאמרם ז"ל (משנה יומא ח, ט) האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו כו', ועי' ברמב"ם הל' תשובה פ"ד ובלח"מ) ולכן פיו פתח בחכמה, אי משום הא, אכתי ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת, הלא לקיים מצות תשובה הי' די בחטא קטן וקל מזה, ועוד וחסאתי לאלקים ר"ל שכבר חטאתי, ויש בידי די השב עכ"ד ודפח"ח. (ייטב לב)

פינת התורה אידיש

תורות ומעשיות בלשון אידיש
על פרשת השבוע נאמרים

אראפאלן פון א דאך, אדער וועט איהם א חי' רעה פארציקן, האט יעקב מורא געהאט אז ער איז פארציקט געווארן אלץ עונש פאר רעדן לשון הרע אויף די ברודער.
(הרה"ק רבי יהודה אסאד זצוללה"ה)

**וְלֹא זָכַר שֵׁר הַמְּשָׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּחְהוּ.
(מ, כג)**

דער הייליגער בעש"ט הק' האט געהאט אן אייניקל א גרויסער צדיק מיט'ן נאמען "רבי אהרן מטיטיוב זצ"ל", איידער ער איז באקאנט געווארן מיט זיין גרויסער צדקות האט ער געוואוינט זייער באהאלטן אז קיינער זאל נישט וויסן פון זיין גרויסקייט, און האט געלעבט אלטץ א צדיק נסתר, ביי איהם אין שטוב איז די ארימקייט געווען זייער גרויס, אסאך מאהל איז ממש נישט געווען קיין לחם לאכול, ער האט פון קיינעם נישט געוואלט נעמן, און אוודאי נישט לאזן וויסן פאר קיינעם ווער זיין גרויסע זיידע איז געווען, ס'איז אבער אנגעקומען אמאהל פאר פסח, און אין שטוב איז נישט געווען אויף וואס "פסח צו מאכן", האט ער ביי זיך געטראכט א מחשבה אין הארץ, איך פארשטיי נישט!!! די בעל שם טוב'ס אן אייניקל וואוינט דא אין שטאט, און אזוי פיל פון זיינע חסידים וואוינען דא, און קיינער פאלט נישט איין איהם עפעס מהנה צו זיין לכבוד יו"ט, ווי נאר ער האט אזוי געענדיגט צו טראכטן, מיט אמאהל זעהט ער פון אלע זייטן ווי מענטשן קומען אן, און ברענגן איהם צו עסן לכבוד יו"ט, מיט א מחילה מיר האבן נישט געוואוסט אז איהר זענט דאס, די בעש"ט'ס אן אייניקל, איינס נאך אנאנד, ווי ר' אהרן האט דאס געזעהן האט ער באלד פארשטאנען אז דאס איז געשיקט געווארן פון הימל פאר זיין מחשבה וואס ער האט אזוי געטראכט, און עס האט איהם זייער וויי געטאהן פארוואס ער האט זיך נישט געקענט איין האלטן, האט ער געבעטן פון די אייבערשטער אז ער זאל מאכן אז די מענטשען זאלן פארגעסן פון איהם, וכך הוה. האט ער געטייטשט אין פסוק "ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכח"ו" אז יוסף הצדיק האט געזאגט פאר די שר המשקים, כי אם זכרתי וגו' אז ער זאל זאגן פאר פרעה איהם ארויס צו נעמן פון תפיסה, האט יוסף שפעטער חרטה געהאט, פארוואס ער האט זיך נישט געקענט איינהאלטן און זיך פארלאזן אויף די אייבערשטער, האט יוסף געבעטן פון די אייבערשטער אז ער זאל מאכן אז די שר המשקים זאל פארגעסן פון איהם, דאס זאגט די פסוק, ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכח"ו" וישכח"ו" איז טייטש ער האט איהם געמאכט פארגעסן, יוסף האט געבעטן ער זאל מאכן די שר המשקים זאל פארגעסן פון איהם.

(הרה"ק רבי אהרן מטיטיוב זצוק"ל)

און פרובירן צו מאכן שלום, ווייל געווענליך אויב מען זעצט זיך און מען הייבט אהן צו רעדן, זעהט מען אז עס איז נישט דא פארוואס זיך צו קריגן, "וישנאו אותו", פארוואס האבן זיי זיך געקריגט ווייל "לא יכלו דברו לשלום" זיי האבן נישט געוואלט רעדן איינער צום צווייטן פרובירן מאכן שלום.
(הרה"ק רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל)

הַגִּידָה נָא לִי אֵיפֹה הֵם רְעִים. (לז, טז)

עס איז באקאנט פון תלמידי בעל שם, אז א מענטש זאל גיין צו א רבי, און אפילו פארן זייער א ווייטן וועג אנצוקומען צו א צדיק, כאטש דאס וועט איהם גורם זיין ביטול תורה, זאל ער נישט זאגן "עס פעלט נישט אויס, און קען ביי מיר אין דער היים אריינקוקן אין חסידישע ספרים, וועל איך אויך וויסן דער דרך התורה והחסידות", ווייל ווען א מענטש טראכט אזוי "טוט איהם דער בעל דבר איבערמישן זיין בלעטעל" און ער זעהט נישט די זאכן וואס איז פאר איהם גוט, אבער ווען מען גייט צום צדיק, טרעפט יעדער מענטש אין די ווערטער פונים צדיק, דאס וואס ער דארף מתקן זיין. יוסף, וואס איז געווען דער צדיק יסוד עולם, האט געזאגט "הגידה נא לי" (הגידה מלשון המשכה - גוד אסיק) טוה איהם צוצווען צו מיר, "איפה הים רעים" (רעים - שלעכט) וועל איך זיי זאגן מיט וואס זיי דארפן זיך מתקן זיין. (אמרי חיים)

לָךְ נָא רְאֵה אֶת שְׁלֹם אַחֶיךָ. (לז, יד)

דער פשט איז אז דו זאלסט אלעמאהל זעהן דאס גאנצקייט פון א צווייטען יוד דאס שלימות און די מעלות און נישט די חסרונות ממילא וועט נישט ארויסקומען קיין מחלוקות.
(הרה"ק רבי בונם מפרשיסא זצ"ל)

**וַיִּמְרָה וַיֹּאמֶר כְּתָנֶת בְּנֵי חַיִּי רְעָה אֲכַלְתֶּהוּ.
(לז, לג)**

פארוואס האט יעקב אבינו געטראכט אז א חי' רעה האט איהם פארציקט, אפשר האבן דאס מענטשן געטוהן? נאר יעקב אבינו האט געוואוסט אז יוסף איז געווען א גרויסער צדיק, איז איהם דאך נישט געקומען אז מען זאל איהם קענען שלעכטס טוהן, די איינציגסטע זאך וואס ער האט געטראכט אז אפשר האט ער יא געזינדיגט איז געווען וועגן דעם ענין פון לשון הרע וואס ער האט גערעדט אויף די ברודער, און חז"ל זאגן דאך אז "כל המספר לשון הרע ראוי לסקלו באבנים" (איינער רעדט לשון הרע קומט אז מען זאל איהם באשטיינערן מיט שטיינער) און דער גמרא זאגט אז כאטש היינט איז נישט דא קיין די מיתות, איז אבער נאך אלץ דא "דין די מיתות" דאס מיינט אז דאס וואס בית דין וואלט געפסקינט וועט איהם געשעהן, און פאר איינער וואס עס קומט סקילה, וועט אדער

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו כִּי בֶן זְקִינִים הוּא לֹא יֵעָשֶׂה לֹא כְּתָנֶת פְּסִים. (לז, ג)

כי בן זקונים הוא, טייטשט רש"י ווייל יוסף איז געווען א תלמיד חכם, און יעקב האט מיט אים געלערנט אלעס וואס ער האט געלערנט אין בית המדרש פון שם ועבר. לכאורה דארף מען פארשטיין, ווייל יעקב האט געזעהן אז יוסף קען גוט לערנען און ער איז א תלמיד חכם, וועגען דעם האט יעקב אים געמאכט א זיידענע העמדל, וואס פאר א שייכות האט גוט קענען לערנען צו א זיידענע העמדל? נאר מ'קען ענטפערן, עס איז באוואוסט אז איינע פון די ערגסטע מדות פון וואס מ'דארף זיך זייער דערווייטערן איז די מדה פון גאווה, זיך גרוישהאלטן, אזוי ווי עס שטייט אין די גמרא אז דער הייליגער באשעפער וויל נישט זיין מיט א בעל גאווה און איין שטוב, און די הייליגע ספרים שרייבן זייער אסאך פון די שרעקליכע עבירה פון גאווה. און יעדער ווייסט אז א תלמוד חכם דארף מען מכבד זיין און געבן כבוד, ווייל ער קען גוט די הייליגע תורה, און יעקב אבינו האט געזעהן אז יוסף איז א תלמיד חכם, האט ער פארשטאנען אז יעדער גייט אים געבן גרויס כבוד, האט יעקב אבינו מורא געהאט אז פון די גרויס כבוד וואס יעדער וועט אים געבן וועט יוסף הצדיק חלילה ווערן א בעל גאווה, און ער וועט טראכטן עס קומט מיר די גרויס כבוד ווייל איך לערען זייער פליסיג און איך בין א תלמיד חכם, וועגען דעם האט יעקב געמאכט פאר יוסף הצדיק א זייער טייערע און שיינע זיידענע העמדל, אז ווען מען וועט אים מכבד זיין, זאל יוסף טראכטען נישט פאר מיר געט מען די כבוד, איך בין נישט מער פון א צווייטען, מיגעט מיר נאר די כבוד ווייל איך האב אן א טייערע העמדל און ווער עס וועט אנטוהן די העמד וועט מען אים מכבד זיין, און אזוי האט יעקב אבינו געוואלט אפהיטן זיין באלבטן זון פון די שלעכטע מדה פון גאווה.
(הפארת צב"י)

אֵלֶּה תְּלֻדֹת יַעֲקֹב, יוֹסֵף. (לז, ב.)

א יוד דארף אלעמאל שטייגען העכער און העכער און נישט זיין צו פרידען אין די מדרגה וואס ער איז יעצט נאר מער מוסיף זיין אין עבודת ה' און אין תורה ומעשים טובים, דאס איז דער פשט "אלה תולדות יעקב" דאס דארפען זיין די מעשים טובים ווייל עס איז באקאנט אז די תולדות פון די צדיקים זענען די מעשים טובים אזוי ווי רש"י ברענגט אין פרשת נח, "יוסף" ער דארף פארמערען אין זיינע מעשים טובים מער צו דערגרייכען.
(הרה"ק רבי מענדל מורימנוב זצ"ל)

וַיִּשְׁנָאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דְבָרוֹ לְשָׁלֵם. (לז, ד)
ווען צוויי מענטשן קריגן זיך, איז על פי רוב דער פראבלעם אז זיי ווילן זיך נישט צוזאמען זעצן

פינת עניני דיומא

כ"א כסליו יום ההצלה
של רבינו הק' מרן יואל טייטלבוים מסאטמאר זצוקללה"ה

דער נס ההצלה פון מרן רבינו הקה"ט מסאטמאר זצוקללה"ה אין קורען - לויטן סדר:

ט' תמוז:

איז די באן ארויסגעפארן פון בודאפעסט צו די ריכטונג פון די עסטרייכישע גרעניץ. מען איז דוכגעפארן ווען, לינו, און נאך א נסיעה פון 10 טעג איז די באן אנגעקומען זונטאג י"ח תמוז קיין האנאווער, דייטשלאנד, פון וואנען זיי האבן זיך דערנאך געשלעפט צופיס ביז די לאגער אין בערגן-בעלזן, ווי דער רבי זי"ע האט ווייטער אפגעראכטן זיין עבודת הקודש מיט מסירות נפש ממש.

אנהייב חודש אלול:

איז אפגעפארן דער ערשטער טראנספארט פון בערגן-בעלזן קיין שוויץ. צווישן זיי איז אויך געווען הגאון הגדול רבי יהונתן שטייף זצוק"ל.

די נאכט פון י"ט כסלו שנת תש"ה:

איז דער רבי זי"ע ארויסגעפארן מיטן צווייטן טראנספארט מיט די באן פון בערגן-בעלזן קיין שוויץ, אין דעם טראנספארט זענען געווען 1386 מענטשן, אריינגערעכנט דער רבי, די רעבעצין, און הרב ר' יוסף אשכנזי ז"ל.

די נאכט פון כ"א כסלו:

אין דעם נאכט האט די השגחה עליונה געפירט אז רבינו הקה"ט זי"ע דער רועה אבן ישראל איז ארויס מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, מאפילה לאור גדול, דער רבי איז כ"א כסלו ניצל געווארן פון די רשעים ארורים ימ"ש, ווען ער איז אריבער די גרעניץ קיין שוויץ זינגענדיג דעם פסוק "בך בטחו אבותינו, בטחו ותפלימו, אליך זעקו ונמלטו, בך בטחו ולא בושו".

דער טאג פון כ"א כסלו איז פארשריבן געווארן ביי כלל ישראל אלס א יום טוב, זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו, אין דעם טאג איז געראטעוועט געווארן דער רבן ומושיען של ישראל, כי למחי' שלחני אלקים לחחיות עם רב, צו באלייכטן דעם כלל ישראל אין דעם לעצטן דור פון עיקבתא דמשיחא. די הצלה פון רבינו הקדוש מסאטמאר זי"ע זעהט היינט יעדער איז באמת גאר געווען די הצלה פון די תורה הקדושה, די הצלה פון קבלת אבות המסורה לנו מאבותינו ורבותינו דור אחר דור, לא ימוש מפיד ומפי זרע ומפי זרע זרעך אמר ה'.

י' לחודש אלול תש"ה:

איז דער רבי געפארן פון שוויץ קיין ארץ ישראל ווי ער האט געוואוינט א יאר צייט און האט דארט אויפגעשטעלט די מוסדות הקדושים "ייטב לב דסאטמאר", אשר משם יסד ומשם פנה, וואס דער צדיק וקדוש האט גענומען ווידער אויפבויען תורה וחסידות בדרך ישראל סבא.

ראש השנה תש"ז:

איז דער רבי אנגעקומען קיין אמעריקא (און דעם זעלבן טאג איז אויך אנגעקומען זיין ממלא מקום דער בעל ברך משה זי"ע) ווי ער האט מחזיר געווען עטרה ליושנה און האט אויפן אלטן שטייגער פון האמל ווידער אויפגעשטעלט א לגיון של מלך א נעץ מוסדות תורה ויראה דסאטמאר על טהרת הקודש מיט רבבות תלמידים ותלמידות ערליכע חסידישע אידן יראים ושלמים נאמנים לה' ולתורתו הקדושה.

שבת פרשת פרה:

איז דער סאטמארער רבי געווען אין סעליש, אונגארן, אויף די שבע ברכות פון הגה"צ אב"ד מוזשאי ז"ל, אבער זונטאג איז דער רבי שוין אהיימגעפארן ווייל די נאציס ימ"ש האבן אקופירט די שטאט.

מיטוואך פאר פסח תש"ד:

איז דער רבי אריבער געפירט געווארן אין סאטמאר צו א באהעלטעניש אין א הויז פון א איד ר' פנחס איזראעל ז"ל, און טאקע יענע נאכט האבן די דייטשע און אונגארישע סאלדאטן באפאלן דעם רבי'נס הויז און געזוכט דעם רבין.

ערב פסח תש"ד:

אינמיטן מצות באקן זענען די רשעים אריינגעקומען אין די בעקעריי, זיי האבן געזוכט דעם רבין, אבער בדרך פלא האבן זיי נישט באמערקט דעם רבין וועלכער איז געשטאנען ממש נעבן זיי. אויף פסח האט זיך דער רבי געפינען ביי ר' שלמה טרעביטש ז"ל וועלכער האט געוואוינט אקעגן איבער דעם רבי'נס הויז, ווי דער רבי זי"ע האט אפגעראכטן די סדרים מיט גרויס ברען און התלהבות.

אחרון של פסח:

האבן די דייטשן ימ"ש באפאלן אלע בתי מדרשות און שולן אין סאטמאר, צווישן זיי אויך דאס הויז פון ר' שלמה, אבער די דייטשן האבן גארנישט געטאן פאר קיינעם. עס איז געווען א גרויסער נס אז די רשעים ארורים האבן דארט נישט געכאפט דעם רבין, ווייל זיי האבן אים געזוכט אן אויפהער.

מוצאי יו"ט פסח:

איז דער רבי אריבער צו א באהעלטעניש אין אן אנדערע געגענט נאנט צו די גאס ווי עס האט געוואוינט דער ביקסאדער רבי זי"ע, אין הויז פון ר' אברהם לעווי ז"ל.

צווישן פסח און שבועות:

איז דער רבי ארויסגעראטעוועט געווארן פון סאטמאר מיט די אויטא פון די "רויטע קרייץ"

קיין קלויזענבורג, צוזאמען מיטן ביקסאדער רבין זצ"ל הי"ד, והרבנית הצדיקת ע"ה, הרב ר' יוסף אשכנזי ע"ה און די קינדער פון ביקסאדער רבין, און נאך עטליכע אידן.

און קלויזענבורג האט מען דעם רבין זי"ע מיטן ביקסאדער רבין זצ"ל איינגעזעצט אין תפיסה און שפעטער האט מען זיי אפגעפירט אין אידישן געטא, ווי דער האט זיי פלאצירט אין א באראק אין גרויס ענגשאפט. אויף שבועות איז דער רבי אריבער דאווענען אין אן אנדערן באראק ווי דער רבי האט געדאווענט און האט געזאגט הלל מיט גרויס התעוררות.

סוף חודש סיון תש"ד:

איז דער רבי מיט נאך 300 אידן פון קלויזענבורג אפגעפארן מיט דער באן טראנספארט קיין בודאפעסט. דארטן איז ער געווען אין א סאנאטאריום, אויף קאלאמבוס גאס, אונטער די אויפזיכט פון די עס. עס סאלדאטן, ווארטענדיג אז מען זאל אויסצאלן די גאנצע סומע אויסלייז געלט וואס דער "וועד ההצלה" האט זיך אונטערגענומען, וואס איז באצאלט געווארן דורך די ארטאדאקסישע אידן אין בודאפעסט. צווישן זיי האבן זיך געפונען הגה"צ מדעברעצין זצ"ל, און הגה"צ בעל דברי שלום מאודווארי זצ"ל און נאך.

מינת תורה דבי מדרשא

מאמרים ושיחות ממו"ר הרב אליעזר יודא מאליק שליט"א
אב"ד דקהלתינו קהל טורי זהב אליק

הנאמרים בבית מדרשינו בעת רעווא דרעווין בשנת תשפ"א לפ"ק

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. (לז, א)

פעם רביעי, ואם כן מה עושה בעל הרחמים יתברך שמו, הוא צוֹתֵן לו חיים כאלה שאַנְצֵם נחשבים כחיים וכגון שמזמין לו אשה רעה אַן צִשִים הרבה, שבוודאֵן מחמת יסורי הדעות שיש להם הם מומאסים אַתְּ חייהם בכאן, אַבל זה גופאֵן גורם להם שיוכלו לחיות כאן בעולם הזה לאַנְדֵךְ ימים בחיים כאלה מבלי שיקטרגו עליהם.

וסיים הרה"ק המלאך ז"ע, אַם שניכם מאַנְתֵם הגלגולים, ובאַתֵם לזה העולם רק בתצאֵן שלא יהו' לכם חיי צַחַת ורק על ידי זה תוכלו להאריך ימים על האַדְמָה, ותוכלו לתקן את אשר שחַתֵתֵם בגלגולים הראשונים, וזה רוצה ליקח מנוחה לצַפֵּן.

בעמדינו עכשיו סמוך ונראה להיום הגדול זאת הנוכה, ובבני יששכר זי"ע מביא בשם המקובלים, שהחל מראש חודש אלול ועד זאת הנוכה, מאירה ברקיע תבנית יד פשוטה, המקבלת שבים, ויד זו עוברת לאחר 'זאת חנוכה'. רמז לזה צִרְמֵנו בפסוק "בזאת יכופר עוון יעקב", שב'זאת חנוכה', שאַן קוראים את פרשת "זאת חנוכה המזבח", אַן הוא גמור כפרות עון יעקב.

ורגילים אנו להזכיר בכל שנה המשל ומובא מהרה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש בספרו שער יששכר על זאת הנוכה, שמביא אותו בשם צדיקים זי"ע כי צַר חנוכה דומה למי שהולך ביער בחשכת לילה ומתיירא מפני המזיקים וחיות רעות ולסטים, וכשרואה מרחוק כמו צַר דולק, הוא שמוח לאשר יודע שיש שם בית, והאֵר צִרְאָה מתוכו דרך החלון, ובפרט כשבא לשם למקום האֵר, כן אַנְחֵן בצַתֵּן מהימים הקדושים וימי שמיני עצרת ושמחת תורה לתוך ימי החורף ובגלותנו בו תִרְמוֹשׁ כל חיתו יער אַלּו הקליפות ר"ל, ובראַתֵּן בלילות האַרְכוּכוֹת צַר דולק הוא צַר חנוכה צַח"י אַתְּ צַפֵּשׁוֹתֵנו, ובצִפִּיתֵנו צִפִּינוּ כי בימים האַלּו ובצַר חנוכה נצַצֵא את הצלֵת צַפֵּשׁוֹתֵנו.

ויהא רעווא שנוכה לנעל את ימי החנוכה בדבעי, ושנוכה להמשיך את קדושת הצרות לכל השנה. וזוכה כללן לילך בדרך התורה והיראה מתוך שמחה דקדושה, וזוכה במהרה לגאולה שלימה בהתרוממות קרן התורה בישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

מקור הרחמים, ועל שבט זה אַמֵר דוד המלך "שבטך ומשעַנְתֵךְ המה יִצְמוֹזִי".

ובספר נר ישראל (חלק ז) מביא שהרה"ק מטשעפינעטש זי"ע סיפר מעשה שאירע אצל זקינו הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, שהיו לו שני חסידים עשירים שהיו רגילים לצטוע אֵלָיו ביחד, כל אַחַד סבל מדבר מסוים, לאַחַד היו אשה רעה שגרמה לו הרבה סבל וצער ורצה לגרשה, אַבל הרבי לאַ הרשה לו לגרשה וכך סבל ממנה, השני היו לו שדה שזה מאַתְּ אַלְפֵךְ זוז אַבל היו לו חובות עבור עשר אַלְפֵךְ זוז וסבל הרבה מבעלי חובותיו שרצו כספם בחזרה ולכן רצה למכור השדה במאֵתְּ אַלְפֵךְ ולשלם חובותיו, אַבל גם כאן לאַ הסכים הרבי לזה, וכך היו הדבר אַצַל שניהם הרבה שנים, ויהי היום החסיד שהיו לו עגמות צַפֵּשׁ מהתעבים ממנו החובות מכר שדהו ולאֵן שאַל לרבו כיון שידע שרבו לאַ יסכים וכך הרזויח הרבה כסף וגם שילם לכל האַנְשִים שהיו חייב להם, אַבל תִּכְפֵךְ נחלה וצַפַל למשכב וביקש מחבירו שיסע לרבע המלאך להזכירו לבקש רפואה שלימה, כאשר צַעַע החסיד השני אשר הוא סבל מאַשְׁתֵּן ונכנס לרבע, מיד שאַל הרבי, ואַן חבירו, מדוע לאַ באַ השיב החסיד משום שצַפַל למשכב, ומסר להרבי קוויטעל להזכיר חבירו שיתַפַלל הרבי בעדו.

כששמע הרבי שהוא חלה אַמֵר "אני וזיי", בודאֵן מן הסתם מכר שדהו ולאֵן שמע מה שאַמֵרְתֵנוּ לו שלא ימכור, התחיל חבירו להמליץ עליו שלא עשה כן רק משום ההכרח שסבל מאַלו שלחצו עליו לשלם חובותיו.

ענה הרבי ואמר לו שמע: אע"פ שאין דרכי לגלות דברים כאלו אבל אגלה לך ותבין למה אמרתי לו שלא ימכור שדהו, כתוב באיוב (לג, כט-ל) "הן קל אָהָה יפעל קל פעמים שלוש עם גָּבֵר. לְהַשִּׁיב נפשוּ מִי שַׁחַת לאור גְּאוֹר הַחַיִּים". ואיתא בזוהר הקדוש שאדם שחטא ומת בלא תשובה רח"ל, שולח אותו השי"ת בגלגול עד ג' פעמים לתקן עותתו וכאשר עברו ג' פעמים ולא תיקן, שוב אין לו תקנה ח"ו. אַבל הרי השי"ת הוא בכל זאַתְּ בעל הרחמים ומרחם על בריוֹתָיו ורוצה שכל ידח ממנו צִדָּח, על כן מה עושה הקב"ה הוא עושה חסד חִנּוּם עם האַדָּם ושולח אַנְחֵן גם פעם רביעי לזה העולם כדי שיוכל לתקן, אַךְ באַמְתְּ להאֵשׁ הזה הרי אַן זְכוּת לחיות בזה העולם

בספר חידושי הרי"ם מבאר שמפרשה זו יש ללמוד הדרבה מוקיננו יעקב אבינו ע"ה, אַךְ יש להתנהג כשיסורים באים על האַדָּם ח"ו, ומביא המדרש (בראשית רבה, פ"ד ה), מה כתוב למעלה מן העִנּוּן ואלה המלכים וגו' וכתוב הכא וישב יעקב, אַמֵר רבי חזניא משל לאַחַד שהיו מהלך בדרך וראָה כת של כלבים וצִתִירָא מהם, ישב לו ביניהם, כך כיון שראָה יעקב אַבִּינוּ עִשְׂוֵי ואלופיו צִתִירָא מהם וישב לו ביניהם.

וזה המדרש הוא מוסר השכל, ובה ללמוד דכשרואה אדם שיסורים באים עליו ח"ו, לא יבקש עיצות איך לברוח מהצרות, אַלאֵ אַדְרָבָה מתוך הסבל עִצְמוֹ עליו למצוא לו מקום, דהיינו שיאמין בלב שלם כי הכל מאַתְּ הקב"ה מן השמים, וממילא כל הצער אַיִנוּ אַלאֵ הסתר חִצְוֵנוּ בעוד שבפְּנִימֵיוֹת המצב הכל למזבה וחסד ה' מלאה האַרְצֵךְ, וממילא על ידי זה ימצא לו מקום מנוחה בתוך הצער לישב בה.

ובספר הקדוש תולדות יעקב יוסף (פרשת בשלח) מביא בשם רבו הבעש"ט הק' זי"ע שאמר שצער שבא על האַדָּם לאַ מקרה הוא, ומי שרוצה לברוח ולהיפטר מהצער, הרי הוא דומה לאשה יולדת דבעת שאחזזה חבלי לידה התחילה לברוח למקום אַחַר להפטר מהחבלי לידה, אַבל הצער והחבלי לידה לאַ הרפו ממנה רק צַעַע עמה לכל מקום שהלכה, רק עצה אַחַת ויחידה יש לו לאַדָּם והוא שיתַפַלל להשי"ת כמו שצַאֵמֵר (תהלים קיח, ה) מן המיַצֵר קראַתֵנוּ י-ה עִנְנֵי במרחב י-ה, ואַן יפטר מהצער, ובה מסביר שם דכשראֵן בני ישראל אַתְּ מַצִּירִים צַסַע אַחֲרֵיהֶם צַכַחוּ לדעת שאַן עצה לברוח מיסורים והבינו שאַן עצה אַחֲרַתֵּן רק (שמות יד, י) ויצַעֲקוּ בני ישראל אַל ה'. ומה כתוב אח"כ, כי אשר ראַיתֵם אַתְּ מַצִּירִים היום לאַ תִּסְיַפוּ לראַתֵם עוד עד עולם.

והרה"ק רבי מאטיל מסלאנים זי"ע מסבירו במשל, דכאשר מצליפים בשוט אַן במקל על גבו של סוס מתחיל הסוס תִּכְפֵךְ לרוץ, ולמה. שהוא חושב לברוח מהצליפות אַבל אַיִנוּ יודע שהאֵשׁ המצליף צַסַע עמו, ולכן סוס שאַן לו שכל להבין מיהו אַנְחוּ בשבט, מנסה לברוח וחושב שיברח מהשבט, אַבל אַדָּם בעל שכל כשרואה שמצליפים עליו, עליו לראַתֵנוּ מי הוא המצליף עליו, שהתבונן שזהו אַבִּיו שבשמים